

Kiss Ádám István

A HIVATÁSOS KATASZTRÓFAVÉDELMI SZERV SZEMÉLYI ÁLLOMÁNYÁNAK KÁRTÉRÍTÉSI FELELŐSSÉGE

Absztrakt

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv személyi állományának jogviszonyára irányadó és meghatározó jogszabályi környezetben nagy volumenű változás ment végbe 2019. február 1-jei hatállyal. A személyi állomány összetétele jelentősen átalakult, egységesebbé vált.

Jelen cikkben a szerző átfogó elemzést mutat be a hivatásos katasztrófavédelmi szerv személyi állományának kárfelelősségével kapcsolatban.

Kulcsszavak: kárfelelősség, kártérítés, katasztrófavédelem

LIABILITY OF THE PERSONEL OF THE NATIONAL DIRECTORATE GENERAL FOR DISASTER MANAGEMENT

Abstract

Large-scale change took place in legal regulation related to the legal relationship of professional disaster management organisations in 1-st of February 2019. The composition of the disaster management personal has transformed, and consequently has become more unified.

The author of this article provides a comprehensive analysis about the damage liability of personnel of disaster management organisations.

Keywords: liability, damages, disaster management

1. BEVEZETŐ

2019. február 1-jén hatályba lépett, a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény és más kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2018. CXV. törvénnyel (a továbbiakban: Riasz. törvény) kihirdetett, a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény (a továbbiakban: Hszt.) módosítás. Az új szabályozás értelmében a Hszt. hatálya alá tartozó rendvédelmi szervek személyi állományának jogviszonyában jelentős változások mentek végbe.

A módosítás következtében a korábban közalkalmazotti és kormánytisztviselői jogviszonyban foglalkoztatott személyi állomány új jogviszony-csoport hatálya alá került, nevezetesen a rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszonyba. Ezáltal a módosítás hatályba lépését követően a rendvédelmi szerveknél jellemzően az alábbi foglalkoztatási jogviszonyban lévő csoportokat találjuk: hivatásos, rendészeti igazgatási alkalmazotti, munkavállalói, tisztjelölti [1, 22. § (2)] és – ad hoc jelleggel, de a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény által nem nevesítve – közfoglalkoztatotti jogviszony.

A módosítással a rendvédelmi szerv személyi állományának jelentős százaléka (közel 90-95%), egységes szabályok, eljárásrendek szerint viseli cselekményeinek, mulasztásainak következményeit.

Álláspontom szerint a jogalkotó helyesen ismerte fel és megfelelően alakította ki ezen eljárások körét, mivel korábban valamennyi állománycsoportra más-más szabályok vonatkoztak, a felelősségre vonhatóság mértékében is jelentős eltéréseket tapasztalhattunk.

Példának okáért, amennyiben hivatásos szolgálati jogviszonyban foglalkoztatott személlyel szemben rendeltek el kártérítési eljárást, a vizsgálóbiztossal kapcsolatban az összeférhetlenségi okok megléténél kívül más nem volt szükséges mérlegelni, míg kormánytisztviselő eljárásában kizárólag olyan személy, vagy testület vehetett rész, melynek tagjai magasabb besorolású kormánytisztviselői beosztást láttak el.

A jogalkalmazás során az állományilletékes parancsnoknak a kártérítés összegének megállapítása során is különbséget kellett tennie a jogszabályi rendelkezések alapján az eltérő állománycsoportban dolgozók között.

A hivatásos szolgálati jogviszonyban, illetve kormánytisztviselői jogviszonyban foglalkoztatott személyi állomány gondatlan károkozása esetén, egyhavi illetményük 50%-ig terjedhetett a kártérítés összegének mértéke, míg az egyéb jogviszony keretében foglalkoztatott állomány esetében ez az összeg a távolléti díj négyszerese is lehetett.

Károkozás minősége	Hivatásos állomány	Közalkalmazotti állomány	Kormánytisztviselői állomány	Munkavállalói állomány
<u>Gondatlanság</u>	1 havi alapilletmény 50%-a	Legfeljebb 4 havi távolléti díj	Legfeljebb 4 havi alapilletmény	Legfeljebb 4 havi távolléti díj
	Legfeljebb 3 havi alapilletmény (Hszt. 229. § (2) bekezdés)			
<u>Súlyos gondatlanság</u>	-	Teljes kár	Teljes kár	Teljes kár
<u>Szándékosság</u>	Teljes kár	Teljes kár	Teljes kár	Teljes kár

1. számú táblázat: A személyi állomány kártérítési felelősségének mértéke.

Készítette: dr. Kiss Ádám István, 2019.

2. A HIVATÁSOS ÁLLOMÁNY KÁRTÉRÍTÉSI FELELŐSSÉGE

A hivatásos állomány kártérítési felelősség megállapításának eljárási rendjét jelenleg a Hszt. XIX. fejezet, továbbá a belügyminiszter irányítása alatt álló fegyveres szervek és hivatásos állományú tagjainak kártérítési felelősségéről szóló 23/1997. (III. 19.) BM rendelet (a továbbiakban: 23/1997. BM rendelet) tartalmazza.

A két jogszabályból, valamint a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) jogértelmezését követően megállapítható, hogy az alábbi feltételek együttes teljesülése esetén folytatható le jogszerűen kártérítési eljárás: 1. jogellenes károkozó magatartás, 2. vétkesség, 3. kár, 4. okozati összefüggés.

1. Jogellenes minden olyan magatartás, amely szolgálati jogviszonyából, vagy munkaviszonyából eredő kötelezettségzegést eredményez. A gyakorlati tapasztalatokat figyelembe véve a generális kötelezettségzegés megalapozottságának vizsgálatára a Hszt. 102. § (1) bekezdés c) pontjában foglalt rendelkezések teremthetik meg a jogalapot, miszerint a hivatásos állomány tagja szolgálat ellátásával összefüggésben köteles a munkatársaival együttműködni, munkáját úgy végezni és általában olyan magatartást tanúsítani, hogy az – kivéve, ha ez a feladat végrehajtásával elkerülhetetlenül együtt jár – más egészségét, testi épségét ne veszélyeztesse, anyagi károsodását ne idézze elő. Egyértelműen kitűnik a jogszabályi helyből, hogy minden esetben – egyedi mérlegelést követően – szükséges megállapítani azt, hogy a tanúsított cselekmény hogyan viszonyul az adott helyzetben történő elvárhatóságához, továbbá a Ptk. 6:520 §-ban meghatározottakhoz.

2. Vétkesség elvének alkalmazása ebben a szakaszban kerülhet elemzésre, melynek során vizsgálni szükséges, hogy a kár bekövetkezéséhez kapcsolódó személyes közrehatás, amely ahhoz igazodik, hogy a károkozó, vagy a kárért felelőssé tehető személy a károkozásakor mennyiben járt el úgy, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható, továbbá a szakmai előírások betartására sor került-e a cselekmény megvalósításakor.

3. Abban az esetben, ha a jogellenesség és vétkesség is megállapítható a cselekményt elkövető magatartásának értékelésében további feltétel, hogy a cselekménye eredményeként

keletkezett-e kár. A kár fogalma alatt ismételten a Ptk. rendelkezéseit szükséges alapul venni, ami szerint kár alatt a károsult vagyonában beállt értékcsökkenést, az elmaradt vagyoni előnyt (melynek gyakorlati alkalmazása jellemzően abban az esetben vehető figyelembe, amikor az érintett gépjármű – külön szerződés alapján - rendezvény biztosításában venne részt és a bekövetkezett káreseményből kifolyólag a szer nem vonuló képes), továbbá a bekövetkezett vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költségeket értjük.

4. Ezen három feltétel vizsgálatát a kártérítés eljárás megindítása előtt szükséges megvizsgálnia az állományilletékes parancsnoknak és a kártérítési eljárás során a vizsgálóbiztosnak a kötelessége az okozati összefüggés megállapítása. Nem kell megtéríteni azt a kárt, melynek bekövetkezése a károkozás idején nem volt előre látható, vagy amelyet a rendvédelmi szerv vétkes magatartása okozott, vagy amely abból származott, hogy a rendvédelmi szerv kárenyhítési kötelezettségének nem tett eleget [2, 228. § (3)].

3. KÁRTÉRÍTÉSI ELJÁRÁS ELRENDELÉSE

A Hszt. 237. §-a továbbá a 23/1997. BM rendelet 2. §-a szabályozza a kártérítési eljárás megindításának szabályait. Ennek értelmében az állományilletékes parancsnok akkor jogosult és köteles elrendelni a kártérítési eljárást, amennyiben a kár összege és a károkozó személye megállapításra került. Abban az esetben, ha ezek az adatok rendelkezésre állnak az állományilletékes parancsnok 15 napon belül köteles határozatával elrendelni a kártérítési eljárást.

Az elrendelő határozat tartalmi követelményeit a 23/1997. BM rendelet 2. §-a tartalmazza. Az elrendelő határozatnak tartalmaznia kell

- az ügy számát,
- az eljárás alá vont személy nevét, adatait,
- az eljárás megindításának közlését,

- a kötelezettségszegés és
- az okozott kár megnevezését, mértékét,
- az eljárás lefolytatásával megbízott személy (vizsgálóbiztos) vagy a kijelölt bizottság tagjainak nevét, rendfokozatát, szolgálati beosztását,
- az eljárás lefolytatására nyitva álló időtartamot,
- a jogi képviselő igénybevételeének lehetőségéről szóló tájékoztatást,
- az egyéb jogokra történő figyelmeztetést,
- a költségek viselésére vonatkozó felhívást,
- a rövid tényállást,
- az eljárás elrendelésének a napját és
- az elrendelő állományilletékes parancsnok aláírását.

A bekövetkezett kárért felelősnek tartott személy megállapításának menete a gyakorlati tapasztalatokat figyelembe véve az alábbi eljárásrend szerint alakul. A kár bekövetkezését követően a cselekmény megvalósítója, köteles a szolgálati előljáróját a cselekményről haladéktalanul írásbeli jelentésben tájékoztatni. A jelentésnek tartalmaznia kell, hogy a cselekmény időpontját, a cselekmény tárgyát, az eset rövid tényállásának ismertetése, továbbá a cselekményhez kapcsolódó magatartás szubjektív értékelését (okozott cselekménnyel kapcsolatos felelősség elismerése, el nem ismerése). A szolgálati előljáró összegző jelentését felterjeszti az állományilletékes parancsnok részére, aki a körülmények értékelését követően dönt az eljárás megindításának szükségességéről.

A kárösszeg megállapításának a menete többféleképpen történhet. Amennyiben nem szükséges külső szerv bevonása a keletkezett kár meghatározása érdekében, a károsult dologtól függően a szakmai osztályok (Műszaki, Költségvetési és Informatikai Osztály) a rendelkezésre álló adatokból (beszerzés számlája, értékcsökkenés meghatározása) feljegyzésben tájékoztatják az állományilletékes parancsnokot a bekövetkezett kár mértékéről. A gyakorlati tapasztalatokat figyelembe véve, a 23/1997. BM rendelet 2. § (3) bekezdésben

meghatározott (ajánlott) határidőn belül jellemzően, a gépjárművekkel kapcsolatos kárösszeg meghatározása vesz harminc napnál hosszabb időt igénybe. Kirívó esetekben előfordulhat az is, hogy a pontos kárösszeg megállapítás – a javítás elhúzódása miatt – több hónapot, esetleg egy évet vesz igénybe. Ebben az esetben a kárösszeg megállapítását követő három munkanapon belül szükséges határozatában elrendelnie az állományilletékes parancsnoknak a kártérítési eljárás megindítását.

Álláspontom szerint a 23/1997. BM rendeletben meghatározott időpontok túlságosan rövidek, mivel a kárösszegek meghatározása jellemzően a harminc napos időtartamot meghaladóan kerülnek megállapításra, ezért ennek a határidőnek kilencven napra történő felemelése az esetek döntő többségében elegendő időt biztosítana a kárösszeg megállapítására és az elrendelésre.

A 23/1997. BM rendeletben megállapított – harminc napot meghaladó kárösszeg megállapítását követő – három munkanapos határidő sem biztosít kellő időt arra, hogy az állományilletékes parancsnok határidőn belül valamennyi esetben elrendelhesse az eljárást abból az okból kifolyólag, hogy a számla nem minden esetben kerül(het) adminisztratív okokból kifolyólag az érintett szakmai osztály előadójaához. Ezen határidő öt munkanapra történő felemelése azonban már kellő garanciát biztosítana arra, hogy valamennyi esetben a jogszabályban foglalt határidő betartásával kerüljön elrendelésre az eljárás.

Azon túlmenően, hogy az elrendelő határozat tartalmi követelményének nélkülözhetetlen eleme a pontos kárösszeg és a károkozó személyének megállapítása. Abban az esetben, ha a cselekmény megvalósítója felelősségét elismeri, vállalja a kár egy összegben történő harminc napon belüli megtérítését és az okozott kár mértéke nem haladja meg a rendvédelmi illetményalap kétszeresét (2019. évben ez az összeg 2x38.650,-Ft, azaz 77.300,-Ft), a kártérítési eljárás egyszerűsített eljárással lefolytatható.

4. AZ ELJÁRÓ SZERV

A kártérítési eljárás lefolytatásának – az elrendelő határozat kiadmányozásával egy időben – második eljárási cselekménye az eljáró szerv (vizsgálóbiztos, vagy bizottság) határozatban történő kijelölése. Az eljárás lefolytatására, arra alkalmas, érdektelen és elfogulatlan személyt (a továbbiakban: vizsgálóbiztos), vagy – amennyiben a tényállás bonyolult megítélésű – bizottságot kell megbízni [2, 237. § (3)].

Álláspontom szerint a jogszabály túlzottan enyhe követelményeket támaszt a vizsgálóbiztos személyével kapcsolatban. A vizsgálóbiztos feladata a jogszabályokban foglalt feltételeknek megfelelő kártérítési eljárás lefolytatása (értesítések, meghallgatások, meghallgatott személyek jogainak ismertetése, okozati vizsgálat, megalapozott javaslat megfogalmazása). Ezen feladat teljes körű ellátásához – meglátásom szerint – nélkülözhetetlen a jogi ismeret megléte.

Az eljárás során vizsgálóbiztosi cselekményekre kijelölt személlyel vagy személyekkel szemben a Hszt. további kizáró okokat jelöl meg. Ennek értelmében nem vehet részt az eljárásban ilyen minőségben olyan személy, akit a vizsgálat során, mint tanút, vagy szakértőt meghallgattak.

A vizsgálóbiztos, vagy bizottság személyével, személyeivel kapcsolatban az eljárás alá vont személy is kizárási okokat jelenthet be az állományilletékes parancsnok részére. A kizárás kérdésében az állományilletékes parancsnok határoz és – amennyiben szükséges – egyidejűleg kijelöli az új vizsgálóbiztost.

Az eljárási cselekmények lefolytatása és az eljárás során keletkező határozatok tervezetének elkészítése, továbbá a kiadmányozott határozatok kézbesítésének a feladata a kijelölést követően a vizsgálóbiztos feladatkörébe tartozik. Az értesítési határidőről a Hszt. a fegyelmi eljárás szabályai között rögzített időpontot veszi alapul. Ennek értelmében az eljárás alá vont személyt, továbbá a tanút (tanúkat) a meghallgatás időpontját megelőzően legalább három munkanappal [2, 203. § (1)] értesíteni szükséges a meghallgatás idejéről, helyszínéről.

Véleményem szerint ez a határidő a hivatali munkarendben dolgozó állomány részére is igen

szűkös időintervallumot biztosít a meghallgatásra történő felkészülésre. Álláspontom szerint legalább nyolc napos értesítési határidő alkalmazása lenne szükséges annak érdekében, hogy az eljárás alá vont személy – adott esetben – gondoskodni tudjon jogi képviselő igénybevételéről, bizonyítási eszközeit összegyűjtse, rendszerezze. A legalább három munkanapos értesítési idő azért is bizonyulhat kevésnek, mert ha az eljárás alá vont személy készenléti jellegű szolgálatot lát el, ez azt is jelentheti, hogy mindösszesen kettő munkanap áll a rendelkezésére a fentebb részletezett ügyek elintézésére, amely – nézőpontom szerint – aránytalan sérelmet jelenthet számára.

5. TÉNYÁLLÁS TISZTÁZÁSA

A tényállás tisztázásának során az eljáró szerv megvizsgálja a keletkezett kár összegét, kár bekövetkezésének okát, a kötelezettségszegő magatartás és a kár közötti ok-okozati kapcsolatot, továbbá a felróhatóság mértékének meghatározását alátámasztó tényeket, körülményeket [3, 11. § (1)]. Mindezek tisztázása érdekében az eljárás során bizonyítási eszközök kerülnek kiértékelésre, melyek különösen az alábbiak lehetnek: irat, szemle, eljárás alá vont személy nyilatkozata, tanúvallomás, szakérői vélemény [3, 11. § (6)].

Az eljárás alá vont személy, a szakértő és a tanú meghallgatásáról minden esetben jegyzőkönyvet kell készíteni. A jegyzőkönyv kötelező tartalmi elemei a következők: 1. az eljárást elrendelő állományilletékes parancsnok nevét, beosztását, 2. az eljárást folytató szerv megnevezését, 3. a jegyzőkönyv készítésének helyét és idejét, 4. a meghallgatott személy azonosító adatait, beosztását, lakcímét, 5. a káresemény leírását, az ügyre vonatkozó lényeges nyilatkozatokat, 6. a meghallgatott személy, az eljáró szerv képviselője és a jegyzőkönyvvezető aláírását.

Az eljárás alá vont személy, a tanú, továbbá a szakértő (ebben a fejezettrészben, a továbbiakban együtt: meghallgatott személy) meghallgatása előtt a meghallgatott személyek jogait ismertetni szükséges. Az ismertetésre utaló közlés tényét a jegyzőkönyvben mindenféleképpen rögzíteni

szükséges annak érdekében, hogy a jogszerű eljárás tényét bizonyítani lehessen. A meghallgatott személy jogai az eljárásban részt vevő minősége szerint különböző. Az eljárás alá vont személy jogosult megtagadni a nyilatkozattételt az eljárás bármely szakaszában – azonban a megtagadás pillanatáig közölt nyilatkozatokat rögzíteni szükséges a jegyzőkönyvben – észrevételt, indítványokat tehet, az ügygel kapcsolatosan keletkezett valamennyi iratba, az eljárás bármely fázisában betekinhet.

A tanú meghallgatása során a személyes adatainak feltüntetésén felül rögzíteni szükséges az érdekeltségi viszonyt is. A tanút is ki kell oktatni jogairól és kötelezettségeiről, továbbá a kioktatás tényét a jegyzőkönyvben rögzíteni kell.

A vizsgálóbiztos a tényállás tisztázást követően a rendelkezésére álló bizonyítékok összegzését, mérlegelését elvégzi, majd jelentésében tájékoztatja az állományilletékes parancsnokot a megállapításairól, javaslatairól. A vizsgálóbiztos a jelentés jóváhagyását követően felterjeszti kiadmányozás céljából az eljárás lezárásáról szóló határozat-tervezetét, melynek kettő fajtáját különböztethetjük meg.

Abban az esetben, ha az eljárás alá vont személy magatartása és a bekövetkezett kár közötti ok-okozati viszonyt, kétséget kizárólag sikerül bizonyítani, a határozat kártérítésre kötelező rendelkező résszel kerül kiadmányozásra. Minden más esetben a határozat rendelkező részében a kártérítés mellőzéséről – továbbá, ha harmadik személy felelőssége sem állapítható meg – a költségvetési szerv kárviseléséről szóló rendelkező résszel kerül aláírásra [3, 15. § (1)].

A 23/1997. (III. 19.) BM rendelet 15. § (2-4) bekezdése részletesen meghatározza a lezáró határozat alaki és tartalmi követelményeit.

6. JOGORVOSLAT

A határozat közlését követően a jogorvoslat során alkalmazható eljárásokat a szerint csoportosíthatjuk, hogy az ügy érdemi részét érinti, vagy nem érinti a határozat szövegrészében történő változás.

A határozat kijavítására, kicserélésére akkor van lehetőség, ha a közölt határozatban név-, szám-, vagy számítási hiba, vagy más hasonló elírás történt [3, 17. § (1)]. A határozatban eszközölt ilyen változtatás történhet hivatalból, illetve a károkozó személy kérelmére is. A károkozó kérelmére, vagy az állományilletékes parancsnok hivatalból – az ügy érdemi részéhez nem tartozó kérdésben – kiegészítheti a határozatot [3, 17. § (2)].

A határozat módosítására, illetve visszavonására abban az esetben van lehetősége az állományilletékes parancsnoknak, ha megállapítja, hogy az előjáró parancsnok által el nem bírált határozata jogszabályt sért, vagy helyt ad a károkozó panaszának [3, 18. § (1)-(2)].

A marasztalt személy a kártérítési eljárás lezárásáról szóló határozat közlésétől számított tizenöt napon belül – a végrehajtásra halasztó hatállyal lévő – panasszal élhet. Amennyiben az állományilletékes parancsnok nem él a módosítási, illetve visszavonási jogkörével, a panasz kézhezvételétől számított nyolc napon belül a panaszt az eset valamennyi iratával együtt továbbítania kell az előjáró parancsnok részére [2, 239. § (2)]. Az előjáró parancsnok az elbírálásra nyitva álló harminc napos határidőn belül határoz arról, hogy az elsőfokú határozatot helybenhagyja, megváltoztatja, vagy megsemmisíti és ezzel egyidejűleg új eljárás lefolytatására utasítja az első fokon eljáró szervet [3, 22. § (1)]. Abban az esetben, ha az ügy bonyolult megítélésű a harminc napos határidő további harminc nappal meghosszabbítható [2, 239. § (2)].

Amennyiben a panaszt benyújtó személy, az előjáró parancsnok határozatával sem ért egyet, úgy a jogorvoslati határidőn belül az illetékes bírósághoz keresetet nyújthat be.

7. A RENDÉSZETI IGAZGATÁSI JOGVISZONYBAN FOGLALKOZTATOTT ÁLLOMÁNY KÁRTÉRÍTÉSI FELELŐSSÉGE

A Riasz. törvénnyel kihirdetett Hszt. módosítás értelmében a rendészeti igazgatási jogviszonyban foglalkoztatott személyi állomány vonatkozásában a hivatásos szolgálati jogviszonyban foglalkoztatott állományra irányadó szabályok szerint szükséges lefolytatni a kártérítési eljárást [2, 289/U. §(1)].

Az egyedüli különbséget abban találjuk, hogy az elsőfokú határozat rendelkezéseivel szemben bírósághoz fordulhat [2, 289/U. § (2)]. Amennyiben jogorvoslati jogával nem kíván élni, vagy a jogorvoslatra nyitva álló határidőt elmulasztja, a határozat végrehajtvá válik.

Véleményem szerint a Riasz. törvény egyik legfontosabb és leginkább szükséges vívmánya volt ezen szabályoknak a megalkotása. Ezek a rendelkezések feloldották a személyi állomány kártérítési felelősségének körében korábban fennállott, és ismertett megkülönböztetéseket.

8. AZ EGYÉB JOGVISZONYBAN FOGLALKOZTATOTT ÁLLOMÁNY KÁRTÉRÍTÉSI FELELŐSSÉGE

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv személyi állományában megtalálhatóak munkavállalói és közfoglalkoztatási jogviszony keretében foglalkoztatott személyek (a továbbiakban együtt: munkavállaló) is.

Kártérítési felelősségük megállapítása vonatkozásában a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.), továbbá a Ptk. rendelkezéseit szükséges alapul venni. Az Mt. meghatározza, hogy ha a munkavállaló a munkaviszonyból származó kötelezettségét megszegi, és ezáltal kárt okoz, köteles azt megtéríteni [4, 179. § (1)], amennyiben nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben elvárható. A kártérítés mértéke gondatlan károkozás vonatkozásában nem haladhatja meg a munkavállaló négyhavi távolléti díjának összegét, míg szándékos, vagy súlyosan gondatlan károkozás vonatkozásában a teljes kárt kell megtérítenie [4, 179. § (3)]. Amennyiben a kár bekövetkezése a károkozás idején nem volt előre látható, vagy a kárt a munkáltató vétkes magatartása okozta, illetve a kár abból származott, hogy a munkáltató nem tett eleget a kárenyhítési kötelezettségének, abban az esetben a munkavállalónak nem kell megtérítenie a keletkezett kárt [4, 179. § (4)].

Sajnálatos módon sem az Mt., sem a Ptk. rendelkezései nem teszik azt lehetővé, hogy a munkáltató egy kártérítési eljárást lezáró határozatában kötelezze a fenti szabályok figyelembe vétele mellett kártérítésre a munkavállalót.

Főszabály szerint a munkáltató a munkavállaló munkaviszonyból származó igényét az elévülési határidőn belül [4, 286. § (1)-(2)], bíróság előtt érvényesítheti [4, 285. § (1)]. Ettől a szabálytól akkor lehet eltérni, ha a munkáltató a munkavállaló részére írásbeli fizetési felszólítást adott át, és az abban foglalt kötelezettség mértéke nem haladja meg a legkisebb munkabér háromszorosának (ez az összeg 2019-ben 447.000,- Ft) az összegét [4, 285. § (2)]. Amennyiben a munkavállaló nem támaszt kifogást a fizetési felszólításban szereplő tényekkel kapcsolatosan, az abban foglaltak a jogerőre emelkedést követően azonnal végrehajthatóak.

Abban az esetben azonban, amikor a munkavállaló által okozott kár meghaladja a legkisebb munkabér háromszorosának összegét, de nem éri el a négyhavi távolléti díjának összegét, a fizetési felszólítást – amennyiben a munkavállaló elfogadja a tartalmát – meg kell küldeni az illetékes bíróság részére annak érdekében, hogy az végrehajtási záradékával ellássa. [5, [4] bekezdés]

Természetesen, ha a munkavállaló a jogorvoslati határidőn belül kifogással kíván élni a fizetési felszólítás tartalmával kapcsolatosan, azt az illetékes bíróság útján teheti meg. Ebben az esetben a munkaügyi vita bírósági szakba lép, és a munkáltatónak itt szükséges bizonyítania azt, hogy a munkavállaló a kötelezettségzegésekor nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben elvárható, és ezzel a magatartásával a fizetési felszólításban meghatározott mértékű kárt okozott.

9. SAJÁTOS JOGESETEK ELEMZÉSE A HIVATÁSOS KATASZTRÓFAVÉDELMI SZERVNÉL

Ebben a részben a szerző a saját tapasztalatai alapján kívánja ismertetni a hivatásos katasztrófavédelmi szervnél előforduló sajátos jogeseteket. Közel három éve látja el szolgálati helye vonatkozásában a vizsgálóbiztos feladatkört. Ebben az időszakban kizárólag olyan eljárásokban járt el, amelyek hivatásos szolgálati jogviszony keretén belül foglalkoztatott személyekkel szemben indultak. A kártérítési eljárások 90%-a saját hibás, gépjárművel

kapcsolatos balesetek kivizsgálásával volt kapcsolatos. Ezek mellett előfordult egy-egy olyan eset, amikor tűzoltási feladatok ellátása során megsemmisült tűzoltó-technikai szakfelszereléssel, EDR rádióval, vagy egyéb dologi kárral kapcsolatos eljárás kivizsgálásában kellett közreműködni.

1. ábra, Károsemények százalékos megoszlása saját tapasztalataim alapján. Készítette: dr. Kiss Ádám István, 2019.

Álláspontom szerint a saját hibás gépjárműbalesetek kivizsgálása során nagy körültekintéssel szükséges eljárni tekintettel arra, hogy a gépjárművezetői állomány nagyon magas stresszfaktornak van kitéve, főleg azokban az esetekben, ha a riasztás éjszaka érkezik, vagy olyan károseményhez szükséges vonulni, ahol potenciálisan gyermekkorú személyek is életveszélyben lehetnek.

1. számú kép: Balesetet szenvedett gépjárműfecskenő. Forrás: <http://mind1.ma/wp-content/uploads/2014/12/tuzolto-baleset.jpg>, letöltés ideje: 2019. 08. 07.

A káresemény helyszínén történő beavatkozások során jellemzően akkor következik be a tűzoltó-technikai szakfelszerelések károsodása, amikor IV-es, V-ös kiemelt tüzek oltási feladatait hajtják végre a rajok. Ezen esetek vonatkozásában értelemszerűen a felróhatóság vizsgálat során a tűz tulajdonságában beállt váratlan változásokat szükséges értékelni. Abban az esetben, ha megállapítható a beavatkozás szakszerűsége a bekövetkezett kár vonatkozásában az eljárás alá vont személy felelősségét nem lehet megállapítani, úgy a kártérítési eljárást a kártérítés mellőzéséről szóló rendelkező résszel, egyben a költségvetési szerv kárviselésére vonatkozó rendelkezéssel szükséges lezárni.

2. számú kép: 2016. július 18-ai Fáy utcai raktártűz (V-ös kiemelt). Forrás: <https://www.origo.hu/itthon/20160718-elhagyott-gyarepulet-langol-kobanyan-tuz-xviii-kerulet-katasztrofavedelem-raktar.html>, letöltés ideje: 2019. 08. 07.

10. ÖSSZEGZÉS

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv személyi állomány felelősségi rendszerének vizsgálata és ismertetése során arra a következtetésre jutottam, hogy a jogszabályi környezet valamennyi állománycsoport vonatkozásában megfelelő garanciát biztosít arra, hogy ezen személyek kötelezettségzegése esetén akár a hivatásos katasztrófavédelmi szervet ért vagyoni kár megtérülhessen.

Úgy gondolom, hogy a jelenleg hatályos, tágabb értelemben vett munkajogi környezetben a hivatásos katasztrófavédelmi szervnél a kártérítési és fegyelmi eljárások vonatkozásában megtalálható eszközrendszer lényegesen kedvezőbb lehetőséget biztosít a kötelezettségzegést megvalósító személlyel szemben alkalmazandó szankciók kiválasztása és alkalmazása során, mint a versenyszférában.

A 2019. február 1-je óta hatályos Hszt. megteremti az egységes felelősségre vonási eljárások

jogalapját, azonban – álláspontom szerint – folyamatosan törekedni kell arra, hogy a teljes személyi állomány vonatkozásában azonos kötelezettséghez azonos szankció társulhasson. A kártérítési eljárások vonatkozásában ez az elv majdnem teljes mértékben érvényesül, kizárólag a csekély számú Mt. szerint foglalkoztatott állomány vonatkozásában tapasztalhatunk eltéréseket.

HIVATKOZÁSOK

[1] 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról

[2] 2015. évi XLII. törvény a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról

[3] 23/1997. (III. 19.) BM rendelet a belügyminiszter irányítása alatt álló fegyveres szervek és hivatásos állományú tagjainak kártérítési felelősségéről

[4] 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről

[5] A Kúria 11/2018. számú munkaügyi elvi határozat

dr. Kiss Ádám István ügyintéző

Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság /Metropolitan Disaster Management Directorate

kiss.adam92@gmail.com

orcid.org/0000-0002-0170-9738